

לקוטי דיבורים על הגש"פ ועניני החג

אוצר החכמה

שאינה נשארת בלחם למחרתו אינו דבר של קיימא, ונמשל כבהמות נדמו, ועל הבלבד לראות בעת שיש לו השגה גדולה, שישאר אללו ההשגה בקביעות, ובעת שהשיגו בני"ה, זה קלי ואנוהו", שהיו משיגין חלוקותו ית' עד שהיו יכולין להראות באלבט, וכמו שאמרו חז"ל, רחצה שפחה על היס מה שלא ראו נביאים, הי' לבני"ה חשוקה גדולה שהגלוי שכינה ישאר אללם באופן קבוע, ומתוך חשוקה זה שהיתה צוער בלבם, אמרו זה אלי ואנוהו, ואבני לי מקדשא, שיצנו מקום להשראת השכינה בתוך כלל ישראל באופן קבוע.

1234567

ברש"י פי' לשון ואנוהו מלשון נוי, חספר נוי ושצחו לבחי עולם, ובגמ'. מלינו ג"כ שפירשו ואנוהו מלשון נוי, אחנאה לפניו במלות, עליה נאה, לולב נאה, (עי' שבת קלג:), ועוד מלינו בגמ'. שם שפירשו כי מלת ואנוהו הוא לירוף שתי חיצות אני והוא, ופירשו הוי דומה לו מה הוא רחום אף אתה רחום, וכן הוא במכילתא, ובאמת כל הפירושים עולים בקנה אחד עם פירשו של התרגום, כי התרגום מדבר מהשראת השכינה על כלל ישראל בחורח כלל, שתי השכינה בחוכם, אבל בעת שאמרו בני"ה זה קלי ואנוהו, הבינו ג"כ הצורך שכל יחיד ויחיד יהי ראוי לגלוי השכינה הזאת באופן קבוע, ושיהי' קיים בהשראת השכינה בתוך כל אחד ואחד, וכמו שאמרו חז"ל ושכנתי בחוכם, בתוכו לא נאמר אלא בחוכם, בתוך כל אחד ואחד, ואף לאחר חורבן ציבמ"ק נשאר קיים ה', ושכנתי בחוכם", בתוך כל אחד ואחד. ובכדי שיהיו ראויים להשראת השכינה בקביעות, אמרו זה קלי ואנוהו, שיעשו גופם

א) כתיב (שמות יג', ח') והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעצור זה עשה ה' לי בלחתי ממלרים, וברמז"ן סו"ס בא פי' ע"ד האמת כי מלת זה הוא כמו זה קלי ואנוהו, כלומר, כי בעצור שמו וכבודו עשה את הגאולה, ופירושו הוא, כי הגאולה היתה למען שיהי' לבני"ה השגה הזאת בחלוקותו ית' עד שיהא זיכולתם לומר זה קלי, כאלם המורה באלבט, ובעצור שיהי' להם השגה הזאת הוליאם ממלרים, וברש"י פי' בעצור שאקיים מלותיו כגון פסח מלה ומרור הללו, שפיקר הגאולה היתה בעצור שיקבלו בני"ה החורה, וכדכ' (שמות ג' יז') בהוליאך את העם ממלרים תעבדון את האלקים על הבר הזה, וזהו הפירוש הפשוט צמה שנקבע פסוק זה לתשובה לשאלת הרשע, כי זה הרשע אשר אינו רואה בקיום המלות, ושואל מה העבודה הזאת לכם, אין לו שייכות להגאולה, ואלו הי' שם לא הי' נגאל, כי כל הגאולה היתה בעצור שיקיימו בני"ה מלות אלו. ובאמת צ' הפירושים עולים בקנה אחד כאשר יתבאר.

ב) כתיב (שמות טו', ז') זה קלי ואנוהו ובת"א פי' הלשון ואנוהו ואבני לי מקדשא, שהוא מיוחד על הקרא נוח שאנן, והכוונה בדברי התרגום היא, עפ"י מה שידוע מספרי מוסר, כי בעת אשר בא אדם לאחיה השגה גדולה או מדרגה, לריך הוא להצבון שישאר אללו המדרגה באופן קבוע, ושלא יהי' הבחינה של החעיף עיניך צו ואינונו, וכמו שפי' הרבי ר' בונם מפרשיסחא (הובא בשפ"א וילא חרל"ה) הכחוב אדם ציקר כל ילון נמשל כבהמות נדמו, (תהלים מט', יג'), כי השגה

מעשה המלצה של אלו הדי' מלות, שאותו הגלוי שכינה כנשר, „שכשמואלח ישנים מקשקש צנוסיו להעירם שיקילו משנתם“, נגזר בתוך המלצה של מזוזה, וצעת אשר האדם מקיים מעשה המלצה נחגלים לו אותם ההארות של יצי"מ, ודבר זה הוא בכל המלות כולם, ובכל מלצה יש גלוי מיוחדת של ההארות הגדולים שהיו צעת יצי"מ, וזהו פי' הכחוב זכר עשה לנפלאותיו, שכל הגלויים שהיו צהאותות והמופתים צמלרים, נשאר לעד צהקיום של מעשה המלות, ובכל מלצה צעת עשייתה נחפורר הגלוי שכינה של יליחת מלרים.

ידועים דברי הקדושה לוי צפירוש נוסח

הצרכה, שעשה נסים וכו' צימים ההם צזמן הזה, כי אלו ההארות שירדו צימים ההם, אותם הארות חוזרים ויורדים בכל שנה ושנה צאותו הזמן, ובזה הוא מחרץ קושיית הע"ז (או"ח סי' תרפ"ב סק"ה) למה לא תקנו חז"ל זכר גם לשאר נסים שהיו, כגון מלחמת סיסרא וכדומה, ומצאנו כי רק צנסיס כאלו שחוזר ויורד ההארות בכל שנה ושנה עשו זכר לדורות, (עי' צדצרו צקדושה ראשונה), ובליל פסח בכל שנה נחפורר ההארות מליחת מלרים, וזוכים צני"י להארה מאותן הגלויים שהיו צעת שילאו צני"י ממלרים, והאדם יכול לצכות לאלו הגלויים רק ע"י המלות מעשיות של אותה הלילה, שע"י הפסח ומלצה ומרור הוא זוכה להגלוי שכינה שהי' צעת יצי"מ, וזהו כונת רש"י צעצור שאקיים מלותיו כגון פסח מלצה ומרור הללו, כי ע"י קיום המלות האלו נשאר קיים אותה הגלוי שכינה של יצי"מ לעולם ועד בתוך כל אחד ואחד מכלל ישראל, ונשאר קיים

מרכבה לשכינה, ובכל ההרגשים שלהם יעשו עצמם ראויים להשראת השכינה, ולכן פירשו ואנוהו – אספר נוי ושבחו לצאי עולם, שיהי' ¹²³⁴⁵⁶⁷הדיבור שלהם ראוי להשראת השכינה, ואנוהו – אחנאה לפניו צמלות, שגם צהעשיי' שלהם יהיו ראויים להשראת השכינה, ואנוהו – מה הוא רחום וגו', שצהמחשבה וצמדות שלהם יהיו ראויים להשראת השכינה, שכל הג' חלקים של האדם יהי' ראוי להיות מרכבה לשכינה, וע"י עשיית הג' דברים האלו הוא גורם השראת השכינה הזאת של זה קלי ואנוהו, ומקיים הואנוהו – ואצני לי מקדשא, שיהי' גופו המעון לשכינה.

ידוע כי כל המלות הם זכר לליחת מלרים, ואין הפירוש צזה שהוא כזכר צעלמא, אלא שצעת עשיית המלות האדם זוכה לההארות שהיו צעת יליחת מלרים, ודבר זה למדנו מתורתו של רבינו הגר"א, שכתב צספרו אדרת אליהו על הא דכתיב (דברים לב', יא') כנשר יעיר קנו על גזליו ירחף יפרש כנפיו יקחהו ישאבו על אצרחו, וצפשוטו הפירוש הוא על הגאולה ממלרים, שהי' ההתגלות השכינה צהדרגה, ואח"כ כותב כי מרמז על הדי' מלות המסצבים את האדם, כנשר יעיר קנו זה מלות מזוזה, כי קנו זהו ציתו של האדם, על גזליו ירחף זהו מלות לינית שמרחפין על הגוף, יפרש כנפיו אלו חפילין של יד, ישאבו על אצרתו אלו חפילין של הראש שהוא למעלה מכל האיברים, עי"ש, (ועי"ש גם צדרך הב' שכתב שמרמזין על מלות הללו עפ"י קבלה), ומדב' נראה כי אותה הגלוי שכינה שהי' צעת יליחת מלרים, המרומז צהקרא של כנשר יעיר קנו, נגוז בתוך

י ע"י שפ"א לפסח (תרמ"ג, תרמ"ו) כי ע"י הרמ"ח מצ"ע הוא מכין הרמ"ח איברים שיחיו מוכנים להיות מרכבה לשכינה י ע"י תוספתא פ"ו דברכות וכן הי' ר"מ אומר אין לך אדם בישראל שאין המצות מקיפות אותו תפילין בראשו תפילין בזרועו ומזוזה בפתחו. ארבע ציציות בטליתו מקיפין אותו.

דרך דילוג, והוא ענין אותה ההתגלות שהי' צעת יצ"מ באחדל"ע עליהם רחמים בני"י לכך, אך צעת שצא התגלות השכינה, לריכים להיות נמשך אחר ההתגלות, להגבי' את עצמו מטומאתו ולהיות נמשך אחר ההתגלות, והי' מעלת בני"י אשר היו נמשכים אחר ההתגלות, כי אדרבה הרשעים מגודל הבהירות שיש צעת ההתגלות השכינה הם נאצדים, כי האש שורפן, אבל בני"י אשר עדיין נשאר בהם נקודה טהורה, אז צעת ההתגלות האור הגדול צשעת יצ"מ, נמשכו אחר ההתגלות, וכדכ' משכני אחריו נרולה, שהי' מעלת בני"י כי אחר שהי' משכני, ע"י הגלוי שכינה, היו נמשכין אחריו, וזה אחריו נרולה, וזהו ענין המלה, על שום שלא הספיק וכו' עד שנגלה עליהם ממ"ה הקב"ה, אוחו הנקודה אשר ישנה בכל איש ישראל, הנקודה הטהורה אשר אין בה משהו חמץ, ונמשכה אחרי ההתגלות השכינה.

הזה קלי בתוך מעון השכינה אשר בלב כל אחד ואחד מכלל ישראל, וכדברי הרמב"ן שהגאולה הי' בעצור התגלות של זה קלי, ואוחו ההתגלות נשאר קיים ע"י קיום המלות של כלל ישראל.

ב) רבן גמליאל הי' אומר כל שלא אמר וכו', פסח שהיו אבותינו וכו' על שום מה וכו', מלה זו וכו' על שום מה וכו', מרור וכו' על שום מה וכו', נחצאר כאן הג' גלויים שהי' צעת שילאו בני"י ממזרים, ואלו הג' גלויים קיימים לעד בהג' מלות הללו, כי צעת שילאו בני"י ממזרים הי' גלוי שכינה גדולה, הרצה יותר מכפי השגתם, ולא היו רחמים כלל לאוחו ההתגלות, והי' הגאולה דרך דילוג, שאף לא היו רחמים להגאולה באחתרוחא דלעילא, ועל ענין הזה מורה האכילת פסח, על שום שפסח הקב"ה על צחי אבותינו, וכמו שפי' רש"י (שמות יב' כג') שפסח הוא מל' דילוג, וכמו שדרשו חז"ל את הקרא (שה"ש ב' ח') מדלג על הברים, שקאי על יצ"מ, שהי' אהי' הי'

אה"ח 1234567

אתר החכמה

י ובשפ"א (לפסח תרנ"ה) מפרש בעבור זה, עבור הסיפור של יצ"מ, והוא כפירושו של רש"י שפירושו של זה קלי ואנוחו, אספר נוי ושבחו, שע"י הדיבור של כלל ישראל יתגלה ההארה של זה קלי ואנוחו, ועי' גם בשפ"א (תרמ"ה) שמפי' דרך צחות מה שאומרים בההגדה וכל המרבה לספר ביצ"מ הרי זה משובח, שהזה לא קאי על האדם המספר, רק על הזה של בעבור "זה", שאותו ה"זה" נעשה משובח ע"י סיפור יצ"מ, ויש לפרשו על הזה קלי ואנוחו, שע"י רבוי הסיפור נתגלה ה"זה קלי ואנוחו" ביותר.

י וידוע פי' הרה"ק ר" ברוך ממעזובוז על הקרא ופסח ה' על הפתח, שבכל מקום צריכים מקודם אתערותא דלתתא, וכמו שאמרו פתחו לי פתח כחדו של מחט, שצריכים מקודם לפתוח פתח קטן ואח"כ בא האתדל"ע, וכאן פסח על הפתח, שלא המתין הקב"ה על הפתח מלמטה, וגאלם באתדל"ע בלי אתדל"ת.

י וענין הזה באמת מבואר ביותר אצל מהפכת סדום, שכתוב (בראשית יח, כא) ארדה נא ואראה הכצעקתה וגו', ובתרגום מפרש אתגלי, ולא כשאר המפרשים שאין זו לשון של התגלות השכינה, ובפירוש דבריו כתב הרבי ר' בונם, כי הי' זה כמו נסיון, לדעת אם יגביהו עצמם מתוך טומאתם להתגלות השכינה, שע"י ההתגלות השכינה נתעורר האדם לתשובה, וההתגלות הוא כעין אתערותא דלעילא להאדם שישוב, ולכן קודם חורבן סדום, הי' התגלות הזאת בכדי שישובו אנשי סדום, ואם אינם שבים סימן שלא נשאר בהם אף נקודה של טוב, ואז "הכצעקתה", והדברים כמעט שמפורשים בדברי המדרש שם שכתב, "מלמד שפתח להם המקום פתח של תשובה שנאמר ארדה נא וגו'", והיינו שההתגלות השכינה הי' פתח לתשובה, וכשאינו נתעלה באותו ההתגלות, אז החורבן בא מאותו ההתגלות גופא, שאינו יכול לסבול ההתגלות האור הגדול, וזה הענין ג"כ במה שנאמר אצל דור החפלה וירד ה', וכתב התרגום ואתגלי, שהי' פתח להם לשוב, (ועי' בשם משמואל וירא תרע"א שמביא כעין זה בשם האבני נור), ובחשלה ימי אפילה שהי' בעת מכת חושך שכתבו חז"ל שאז מתו כל בני"י שלא היו רחמים לגאולה, י"ל ג"כ שהי' ע"ד הזה, כי איתא שלבני"י הי' מאיר אז האור הגנוז, ובכח אותו האור היו יכולין לראות, אף שלהמצריים הי' חושך, ואותן האנשים מבני"י שלא היו ראוין להתגלות הזאת מתו מרוב הבהירות שהי' אז, וכן לעת"ל שכתבו חז"ל שיוציא חמה מנרתיקה ורשעים נדונין בה וצדיקים מתרפאין בה, הכונה ג"כ שיחי' אז התגלות גדול בלי לבושים, ומהתגלות הזאת ימותו הרשעים, וחצדיקים יתעלו, וכמבואר הכל בספח"ק.

י כתיב (דברים ד' לג לד) השמע עם קול אלקים מדבר מתוך האש כאשר שמעת אתה ויחי, או הנסה אלקים לבוא לקחת גוי מקרב וגו', והפסוק מדבר משני המעלות שלל כלל ישראל כי בעת היותם במצרים לא נאבדו לגמרי, ועדין

שכינה, ורק לאחר שנגאלו הבינו כי גם הגלות היא בהשגחה, וזהו צחמת ציבור הגמ. צגיטין (נו:): שצעת חורבן בית המקדש אמרו מי כמוכה צאלים ה' מי כמוכה צאלמים, שהקצ"ה שותק כציכול נגד כל המגדפים, ונראה כחמ"י איך צא זה לצמלע השירה, אך ציבור הענין הוא, כי צעת שילאו ממלרים השיגו את ההנהגה של גלות, שגם זה בהשגחה פרעיות, והבינו שגם על ההנהגה של מי כמוכה צאלמים ראוי לשיר עלי' כי גם זה הוא ליצובתינו, וצעת החורבן הבינו צגי"י כי טכשו מחיל הסדר ההנהגה של מי כמוכה צאלמים, אך התגלות הזאת צא רק לאחר הגאולה, ודייקא לאחר המלכה צא השצח להמרירות, שאז הבינו כי גם זה היא להם לעובה.⁶

ובכל אדם יש זמן אשר הוא מרגיש התעוררות להתחיל מחדש, שצא לו הארה ממרום להגצ"י אותו משפל המלצ שלו, ולהגצ"י את עלמו מדרכי החיים שלו לדרך חדש, אבל העיקר בזה הזמן הוא החפזון, שיגצ"י את עלמו באופן דילוג לדרך החיים החדש, כי בזמן כזה אי אפשר לילך בהדרגה, וכדכ' אחריו גרולה, צחפזון וצזריחות, כי אם יתחיל לעשות חשבון הנפש על כל פרט ופרט, ולילך בהדרגה מעלה מעלה, ולא ינלל את הזמן ההוא, שצצ לא יהי לו הסיוע להגצ"י את עלמו ולהתחיל מחדש, וכמו צגי"י צמלרים אשר נגלה עליהם השכינה והגצ"י את עלמם דרך דילוג, ורק אח"כ עשו חשבון מכל המעלות שקנו, בהדרגה כל מעלה ומעלה לצרר אותה, וזה היא ענין ימי הספירה אחר פסח, לצרר צפרעיות מה

וענין אכילת המרור מציא השפ"א בשם החידושי הרי"מ כי מה שהי' מר להם הי' ג"כ לעוצתם, ומפרש השפ"א כי הוא להראות שאנו מאמינים ויודעים כי גם הגלות הוא לעוצתינו, ויש לנו ליתן שצח להקצ"ה גם על הגלות, כי כל הגלות הוא רק הכנה להגאולה שיהי' אח"כ, ואף שצעת אשר צגי"י הם צגלות נראה להם הכל כמו הסתר, וכאילו כציכול העלים הקצ"ה עיניו מהם, אח"כ צעת הגאולה הבינו וידעו איך שכל הגלות היא לעוצתם, ולא העלים עיניו מהם, וכשגלו היא השכינה עמהם, וכמו שהצטיח הקצ"ה ליעק"א חנוכי ארד עמך מלרימה, וכחצ התרגום ואנא איחות, וצרמצ"ן שם מאריך לצאר למה שינה התרגום מכל מקום שמפרש ארד מלי' אחגלי, וכאן כ' כפשוטו, כי הוא להראות כי כציכול צעת שירדו מלרים ירד עמהם השכינה חוך ההסתר, וכמו שאמרו וגלו לצבל שכינה עמהם, וכן צכל גלות וגלות, אך צעת הגלות אין מרגישים הגלוי שכינה וההשגחה ממרום, אבל אחר הגאולה רואים איך שכל המרירות של הגלות היא צעינא פקוחא ממרום ושגם צחוך ההסתר היא ההתגלות השכינה, ועל גלוי הזה מורה ענין מרור, על השראת השכינה בהסתר צחוך המרירות של הגלות.⁷

וזהו הענין שסידר צעל ההגדה מרור אחר מלה, הגם שמרור הוא הגלות ומלכה הוא הגאולה, אלא שההשגחה הזו שגם צחוך ההסתר היא גלוי שכינה, צא רק לאחר שנגאלו מחוך הגלות, כי צחוך הגלות אין מרגישים הגלוי

נשאר נקודה טהורה אשר היתה ראוי' לגאולה, ונשאר גוי מקרב גוי, שלא נאבדה השם אומה בפני עצמה, ובעת שבא התגלות השכינה נמשכה הנקודה הזאת אחרי השכינה, ובעת מתן תורה, שהי' התגלות השכינה בהבחינה של ידעו הי' פנים אל פנים, לא נתבטלו מהתגלות הגדולה, ששמעו קול אלוקים ונשאר חיים.

י עיי' בשפ"א לפסח תרל"ב ד"ה מרור זה, שהביא בשם החידושי הרי"מ כי התחלת ניצוץ הגאולה הי' מה שהרגישו מרירות הגלות, וכמ"ש החי' הרי"מ לפרש את הפסוק אשר הוצאוני אתכם מתחת סבלות מצרים, כי התחלת הגאולה הי' שלא היו יכולין לסבול המצריים, וזהו טעם אכילת המרור.

י עיי' תשו' אבני נזר או"ח סי' שע"ט סק"ז שמבואר כרעיון הזה. (המסדר)

גלוי לעין כל, ולא ניכר ההשגחה המיוחדת ממרום, אז נקראת ההנהגה בשם „הוא“, וכשמרגישים ההשגחה פרטיות וההנהגה הוא גלוי לעין כל, אז נקראת ההנהגה בשם „אני“, שניכר ה„אני“ המנהיג את הצריחה ומהוה את הכל, ואמרו לדיקים כי בעל ההגדה במאמר הזה נתכוון לרמז על אלו צ' הנהגות, כי צעת שילאו צ"י ממרים הי' ניכר לעין כל ה„אני“ המהוה את כל הצריחה, וכדכ' (שמות יא', ד') כה אמר ה' כחצות הלילה אני יולא צחוק מלרים, וחרגם חונקלם אנה מתגלי צגו מלרים, שיהי' התגלות השכינה צחוק מלרים, וחולי יש לפרש הכתוב, שה„אני“ ילא מכל הלצושים, כי צעורה ה„אני“ הוא צהסתר, ואינו ניכר ה„אני“ המהוה את הכל צחוק הטצע, וצעת מכת צכורות ילא ה„אני“ מכל הלצושים, והי' ניכר לעין כולם איך שהקצ"ה מהוה את הכל, והי' ניכר לעין כל ההנהגה הגלוי, וההשגחה המיוחדת על עס ישראל, וח"ו שלא יעלה על דעת האדם ששתי רשויות יש כאן, וההנהגה הזאת הוא אחרת מההנהגה שהי' כשהיו צגלות, על זה נאמר אני ה', אני הוא ולא אחר, שהנהגה של „הוא“ הוא אותו ההנהגה של „אני“ ולא אחר.

כתיב (דברים לב, לע) ראו עתה כי אני אני הוא וגו', והמפרשים עמדו על כפל הלשון אני, ופירשו כי כפל המלה הוא להוסיף מלב הכופרים האומרים שתי רשויות יש כאן, אחד על העוב ואחד על הרע, אלא אומר הכתוב אני מושל על העוב אני מושל על הרע, וכדמסיים סיפא דקרא אני אמית ואחי, (עי' כלי יקר שם), ויש לומר שביאור הכתוב הוא כנ"ל וכונתו כי זה הי' „אני“ שהוא ההנהגה הגלוי, אני הוא, אותו הנהגה הוא אחד עם ההנהגה של „הוא“, ההנהגה של הסתר.

שקנו צדילוג צימי הפסח, ודבר זה נוהג בכל אדם אשר יש לו זמן אשר מן השמים פותחין לו שהי' ביכולתו להגצי את עלמו מדרכיו, והעיקר הוא לצל לשמוע לענת הילר, שצריכין לילך צהדרגה, כי אז מוטל עליו להגצי את עלמו דרך דילוג, ולללל את ההארה ממרום וצמיוחד צליל התקדש חג, שאז חוזרים אותן ההארות שירדו צעת יצ"מ, ונותן הכח בכל איש ישראל להגצי את עלמו, ומן השמים מושכין את האדם, אצל על האדם מוטל להיות אחריו ^{נרולה} נרולה, לדג על ההרים, ולהיות נמשך אחרי ההארות הגדולים היוורדים אז.

1234567

ובמצות מרור מרומז ג"כ עוד ענין, כי צעת אשר האדם הוא מדושן צעונג הוא נעשה מאוד מגושם, וצעת אשר צא התגלות השכינה קשה לו להגציה את עלמו מכל תענוגי עורה"ז ולהיות נמשך אחר השכינה, וקשה לו מאוד ה„אחריו נרולה“, אצל צעת אשר אדם הוא מדוכה ציסורים אז צרגע צצא ההתגלות ממרום, ביכולתו להגציה את עלמו אף ממ"ע שטרי עומאה להיות נמשך אחר השכינה, וזו קלת ציאור להצין מה שאמרו חז"ל יסורים ממרקין, כי מצטל מהאדם הרגש הגוף, ואז ביכולתו להגציה את עלמו, אצל אס הוא נאצד צחוק תענוגי עורה"ז ואינו מרגיש כלל הגלות, אז כשצא ההתגלות השכינה קשה לו להגצי את עלמו, ולכן רק ע"י המרור, המרירות של הגלות, הי' ביכולתם להגציה את עלמם צרגע, שהוא הצחינה של מלה, וזהו ג"כ הענין שכורכין מלה ומרור ציחד, כי רק ע"י המרור נוכל לצוא להצחינה של מלה, אלא שעכשיו יכולין ללאח היסורין של גלות והמרירות צהמלכה של מרור ועי"ז יצועל העונג של עניני הגוף, ויהא ביכולתו להיות נמשך אחר השכינה.

ג אני ה' – אני הוא ולא אחר, ידוע כי „הוא“ מורה על הסתר פנים, כשאין ההנהגה

וביותר יש להבין הדברים על פי מה
 שכבר הבחנו, כי צעת שבני"ה הם בגלות אינם
 מצינים כי גם בחוץ הגלות יש גלוי שכונה, וכמו
 שאמרו גלו לצבל שכונה עמהם ואינם מרגישים כי
 כל גלות הוא לעובתם, והכל בהשגחה פרטיות
 מלמעלה, וכדכ' ואנכי הסתר אסתיר פני ציוס
 ההוא, שכשיצוא זמנים של הסתר, ציוס ההוא,
 יהי' הסתרת פנים, אבל לריכים לדעת שבחוך
 ההסתר פנים עמון האנכי, רק שצעת הגלות אין
 הכל מרגישים זאת, וזה הכונה הסתר אסתיר –
 הסתר בחוץ הסתר, שלא יצינו שיש כאן איזה
 התגלות בסתר. אבל צעת הגאולה אנו רואים כי
 כל הגלות הוא לעובת כלל ישראל והוא אחד עם
 הגאולה, כי צני גלות לא שייך גאולה כלל, כי
 הגלות הוא הכנה להגאולה וככור הצרול, ואז
 צעת הגאולה מצינים גם הנהגה של הגלות
 ורואים כי הוא אחד עם הנהגה של גאולה, וזה
 שאמר אני הוא ולא אחר, שהנהגה של גאולה,
 הנרמז צמלת אני, הוא אחד עם הנהגה של
 גלות, הנרמז צמלת הוא, ואת זה הצינו צעת
 שילאו ממלרים. ולכן אומר השפ"א (לפסח תרנ"ג
 ד"ה הלל) ה"י הלל כורך מלה ומרור, והא להודיע
 כי המרירות של הגלות אינו דבר נפרד מהגאולה
 הנרמז בהמלה, והגלות והגאולה הוא סדר אחד.

אוצר החכמה

ד) רש"י מציא דברי חז"ל (שמות יב' ו')
 מפני מה הקדים לקיחתו לשחיטתו ארבעה ימים
 מה שלא לוי כן בפסח דורות, ה"י ר' מתיא בן
 חרש אומר הרי הוא אומר ואעבור עליך ואראך
 והנה עתך עת דודים הגיעה שצועה שגשצעתי
 לאצרהם שאגאל את צניו, ולא היו צידם מלות
 להתעסק בהם כדי שיגאלו שנאמר ואת ערום
 וערי' ונתן להם שתי מלות דם פסח ודם מילה
 שמלו באותו הלילה שנא' מתבוססת דמייך וכו',

עיי"ש. הרמז"ס בפירוש המשניות לאבות (פ"ב
 מ"א) מצאנו כי אף שאין אנו יודעין מתן שכרן של
 מלות, מהעונש של המלוא יכולין לדעת השכר של
 המלוא, וכלשונו שם "שכל מלות עשה שתמלא
 אותה שיתחייב העובר עליה עונש גדול דע
 שצעשייתה ג"כ שכר גדול וכו', והוא ענין אמרו
 והוי מחשב הפסד מלוא כנגד שכרה", וכיון שכן,
 אם אנו רואים שעל מלות פסח ומילה חייבים
 כרת על ציעולם, וכמו שמצאנו ברמז"ן שטנין של
 כרת הוא שנקרת ממקור החיות, כי אף שעדיין
 הוא חי, אבל מחיות מהמקור הוא נכרת, זה
 לסימן שהמלות האלו מציאים האדם לידי דביקות
 הכי גדול בהקצ"ה, שאם על ציעולה נכרת
 מדביקות בהש"ת, אז קיוס המלות האלו
 מקשרים את האדם להצורא. ולכן צעת שילאו
 ממלרים ניתן להם צ' המלות האלו, כי על ידם
 יהי' להם הדביקות בהש"ת.

שתי המלות האלו, הם התקשרות צני
 ישראל עם הקצ"ה, פסח הוא התקשרות הנשמה,
 ומילה הוא התקשרות הגוף. פסח הוא ענין חיות
 הנשמה, וכמו שציארנו מכבר כי פסח הוא ענין
 גאולת הדיבור של כלל ישראל, וכמו שאיתא
 בספרים פסח – פה סת, שצמלרים ה"י הדיבור
 בגלות, וציליאתם נגאל הדיבור של כלל ישראל,
 וכן הדיבור הוא כח הנשמה, וכמו שכ' ויפח
 באפיו נשמת חיים ויהי' האדם לנפש חי',
 ובתרגום מפרש לרוח ממללא, כי כח הדיבור הוא
 מלד הנשמת חיים שיש באדם, וצעת שנגאלו
 ממלרים ה"י גאולת הדיבור, וזה ה"י ענין הקרבן
 פסח, התקשרות כח הנשמה להקצ"ה. ומילה ה"י
 התקשרות הגוף, כי זהו ענין של צרית, ענין של
 התקשרות, וצמילה נעשה התקשרות הגוף של
 ישראל להקצ"ה, וע"י פסח ומילה ה"י התקשרות

מפרש הרמב"ן כי הענין של קרצנות הוא התקרבות להשי"ת, וציאור דברי הרמב"ם הוא, כי אין המדובר כאן מע"ז ממש, רק כשהרגיש אדם הראשון הרגש של "אני", והרגיש התרחקות מהצורה עולם שהוא דבר נפרד, הקריב קרבן, לקרב עלמו להשי"ת ולצטל הנדנדוד של הרגשת ה"אני", כי מה שמרגיש קלח ה"אני" הוא ג"כ גדר של ע"ז. וכמו שאמרו חז"ל שצמסכת ע"ז של אצרהס אצינו הי' ד' מאות פרקי, שציאר כל מיני ע"ז שיש בעולם, וכל הרחקה מדציקות בהשי"ת והרגשת העלמיות נכלל בשם עצודה זרה, ומעטס זה הקריב אדה"ר קרבן כשהרגיש עלמו לדבר נפרד, לקרב עלמו להשי"ת. ודברי הרמב"ם מכוונים עם דברי הרמב"ן, שקרבן יסודו התקרבות להשי"ת, ולצטל כל הרגש של עצודה זרה והתרחקות מהשי"ת, וקרבן פסח הוא קרבן מיוחד, שהוא הביטול של ע"ז, שמציא את האדם לדציקות בהשי"ת, וכמו שאמרו שהאוכל קרבן פסח כאוכל אתכא דמלכא, ומרחק את האדם מכל נדנדוד של עצודה זרה.

כתיב (שמות יב' ג') דברו אל בני ישראל לאמר בעשר לחדש הזה ויקחו להם איש שה לבית וגו', וכשמשא אמר הלוויי לכלל ישראל כתיב, משכו וקחו לכם לאן, ואמרו חז"ל משכו ידיכם מע"ז וקחו לכם לאן של מצוה, כי איתא צספרים בשם הזוה"ק שכל התורה כולה יש צה צחינה של שמור וזכור, שמור הוא ענין השלילי שצמל"ע, וזכור הוא ענין החיובי שיש צהמצוה, וצדצרות ראשונות כתיב רק זכור, שהשי"ת אמר זכור, וצהמאמר של זכור נכלל ממילא השמור, שישמור עלמו לצל יחלל קדושת השבת, וצדצרות אחרונות כתיב שמור, שזה שמירה שלא יעשה דצרים

הגוף ונשמה, וזהו מה שכ' ואומר לך צדמיך חי' ואומר לך צדמיך חי', חיות צכפליים, חיות של הגוף, וחיות של הנשמה, חי חי יודוך.

עוי"ל כי מילה הוא מצוה המוטלת על היחיד, והוא ההתקשרות מלד היחיד, ופסח הוא מלד הכלל, וכמו שאיתא צגמ. שק"פ נידון כק"ל מפני שצא צכנופיא, וק"פ הוא ההתקשרות מלד הכלל, מלד הכלליות של כנסת ישראל.

ה) במצרים היו צנ"י שקועים צמ"ט שצרי עומאה, כי מצרים היא ערות הארץ, ומלצד אשר עמאו גופס של בני ישראל, הי' שס גם ענין של זנות השכל, החטא של עצודה זרה, ונגד שחי עומאות האלו ניתן להס שחי מצוה האלו, דס פסח ודס מילה. ענין קרבן פסח הוא התרחקות מעצודה זרה, וכמו שמציא רש"י (שמות יב' ו') דברי חז"ל משכו ידיכם מעצודה זרה וקחו לכם לאן של מצוה, שק"פ הוא התקשרות להקצ"ה והתרחקות מעצודה זרה, וכן מצוה שכל מקום שהי' ציעור עצודה זרה צכלל ישראל הי' עשיית הקרבן פסח צאופן יולא מן הכלל, כדכ' אלל יאשיכו (מלכים צ' כג' כא'), וילו המלך את כל העס לאמר עשו פסח לה' אלקיכם וגו' כי לא נעשה כפסח הזה מימי השופטים וכו', שאחר שציער יאשיכו המלך את כל הגילולים שהיו אלל כלל ישראל, אז עשה קרבן פסח שהוא התרחקות מעצודה זרה, ומיוחד קרבן פסח שיש צו התקרבות יתורה להשי"ת, והתרחקות מעצודה זרה.

ידועים דברי הרמב"ם (מורה נצוכים ח"ג פל"צ) כי ענין של כל הקרצנות להרחיק לצ האדם מעצודה זרה, והקשו עליו מאדה"ר שהקריב קרבן, ולא הי' שס ענין של עצודה זרה, ולכן

יובספרים מבואר שהוא השני בריתות שיש באדם, ברית הלשון וברית המעור, הלשון הוא כה הדיבור כה הנשמה וברית המעור, הוא ברית עם הגוף.

ששון זו מילה, שעלי' אמר דוד שש אנכי על
 אמרתיך כמוציא שלל רב, שמילה הוא שלל רב שצא
 אל האדם צבת אחת, כי מלות מילה הוא מתנה
 גדולה משמים שמגזי' את הגוף ישראל לדיקות
 בהשי"ת, וכמו שמפרש הרה"ק ר' מרדכי יוסף
 מאיזבילא ז"ל, מה שאמרו חז"ל דבר לזה לאלף
 דור זו מילה, שהי' לורך לאלף דורות של עבודה
 צדי שיזכו בגי' למלות מילה, וכל אדם ישראל
 נכנס בצרית הזה בדרך דילוג. ולכן ניתנו אז לכלל
 ישראל צ' מלות האלו שהם מגזי' את האדם
 דרך דילוג, ומשכו בגי' מטומאת מזרים, הקרבן
 פסח ריחק אותם מעבודה זרה, ומילה מתאוה,
 וכמו שידועים דברי הרמב"ם שמלות מילה הוא
 למטע את התאוה של הגוף.

המחללים קדושת השבת. כשאמר הקצ"ה למה
 שיקחו קרבן פסח לא אמר ה"משכו", ומשכו הוא
 השמור של המלכה של ויקחו להם איש שה לצית
 חצות, ומשרע"ה כשאמר המלכה לכלל ישראל אמר
 להם, משכו ידיכם מע"ז, זהו ענין השמור, ואז
 קחו לכם לאן של מלכה, יכולים הם להתקרב
 להשי"ת ע"י הקרבן פסח.

וההתקרבות של קרבן פסח יש לה
 מעלה מיוחדת, שההתקרבות צאה בדרך דילוג,
 וכמוש"כ רש"י שפסח הוא לי דילוג, שכלל ישראל
 היו אז שקועים צמ"ט שטרי טומאה, וע"י קרבן
 פסח זכו להיות יושבים ואוכלים אתכא דמלכא,
 וכן מלות מילה הוא התקרבות בדרך דילוג,
 שמנשא את האדם באופן פלא, וכמו שאמרו חז"ל

דם פסח ודם מילה *

1234567 ת"ת

נגמר צעת הצרית מילה, ולכן המנהג ישראל הוא
 לקרות את השם צעת המילה, כי השם מורה על
 המהות של הילד, וצעת שבאים לו כל הכוחות אז
 נותנים לו השם.

רואים אנו כי יש שני מל"ע אשר על
 ביכולת חייב כרת, מלות מילה ומלות קרבן פסח,
 וברמב"ם בפירוש המשניות לחצות כותב כי אף
 שאין אנו יודעים מתן שכן של מלות, אבל
 מהעונש יכולין לדעת את השכר, שאף שלפי שכל
 האנושי הי' סברא לומר כי אם על ביכולת צא לו
 עונש גדול, אין לו כ"כ שכר על קיומה, אבל
 הרמב"ם מפרש כי מהעונש יכולין לדעת השכר,

בפסח נולד ילחק, הפעם הראשון שנזכר
 ענין סעודה בתורה הוא צמילת ילחק, ויעש
 חצרהם משחה גדול ציוס הגמל את ילחק, ובתום'
 שם פירשו דקאי על מילה, ה"ג מל, וידוע
 מספרים כי דבר הנזכר בפעם הראשון בתורה
 סימן ששם הוא העיקר, מזה רואים אנו כי
 סעודה שייך בעיקר לצרית מילה, ואף שהצרית
 מילה הוא ההחלת החיים של התינוק, וידועים
 אנו כי סעודה עושין לגומרה של תורה, רואים
 אנו מזה כי הצרית מילה הוא הגמר צכה, כי צעת
 שצא התינוק בצרית עם הקצ"ה, צאים אליו כל
 הכוחות שלו, ורק שלריך במשך ימי חייו להוציא
 הכוחות האלו מן הכח אל הפועל, אבל צכה כבר

• נאמר אצל ברית מילה בחוהמ"פ תשל"ח, אצל הילד דוד איזבי שיחי' בן הר"ר יצחק חי"ו בן גיסו הרב ארי' ליב איזב
 שליט"א.

האדם לנפש חי, ומתרגם לרוח ממללא, ואלו צ' המלות שייכים זה לזה, ששניהם מציאים את האדם לדזיקות צהשי"ת דרך דילוג, ומילה הוא התקשרות הגוף, ופסח הוא התקשרות הנשמה.

בקרבו פסח רואים אנו כי כל ההתעוררות צא מלמעלה. ולכן נקרא פסח כשם שצת, ממחרת השצת, שנותנים להאדם הארה מלמעלה. ואז נוטלים ממנו כל ההארות האלו, ועבודת האדם צימי הספירה הוא שלריך האדם ע"י יגיעתו להגיע לאותן ההארות שירדו צימי הפסח, ואז אח"כ צא שצעות, שנותנים לו צחורה כל ההארות, וכן הענין בצרית מילה, שצעת הצרית צאים אליו כוחות גדולים, ואיתא בצפרים כי יורדים אורות גדולים צעת צרי"מ, ואח"כ נוטלין אותן ההארות ממנו, ולריך הוא ע"י עבודתו להגיע לאותן הכוחות שנתנו לו צעת הצרי"מ ולגלות הכוחות שיש לו ולהוציאם מן הכח אל הפועל, ולכן מצרכין הך הנימול כשם שנכנס לצרית, עס כל הכוחות האלו, כן יכנס לחורה ולחופה ולמעש"ע, עס כל הכוחות האלו, ושיזכה להוציאם מן הכח אל הפועל.

כי אם צא לו עונש כרת על ציעול מצוה, זה סימן שהמצוה היא ההיפוך מכרת, כי כרת פירושה שנכרת מדזיקות צהשי"ת, ואם אנו רואים שיש לו עונש כרת זה סימן שאלו צ' המלות מציאים האדם לידי דזיקות הכי גדול צהשי"ת.

דרשו חז"ל דבר ליה לחלף דור, שקאי על מלות מילה, ומפרש הרה"ק ר' מרדכי יוסף מאיזבילא, כי הכונה שהי' לריך חלף דורות של עבודה צכדי צכ"י וכלו ע"י עבודתם להגיע להמצוה של מילה, כי מלות מילה היא צדילוג, שמגצ"י את האדם צדילוג שלא צהדרגה, וכן מלות פסח היא צדילוג, פסח הוא מל' דילוג, ואלו צ' המלות מציאים את האדם לידי דזיקות צהשי"ת צאופן דילוג, אלא שזה מלד הגוף וזה מלד הנשמה, צרית מילה הוא התקשרות הגוף להשי"ת, ופסח הוא דזיקות של הנשמה, כי פסח איתא בצפרים הוא מל' דיצור, פה סח. כמו שאיתא צגמ. פסחים (פה:): כזיתא פסחא והלילא פקע איגרא, שפסח היא התקשרות של הנפש והנשמה צהשי"ת, ודיצור הוא כח הנשמה, וכדצרי התרגום עה"כ ויפח צאפיו נשמת חיים ויהי

אוצר החכמה

העשר מכות והעשרה מאמרות *

א

השמים וארץ צדצר ה', כמוש"כ צדצר ה' שמים נעשו, כן לעולם ה' דצרך נלצ צשמים, שהצצר ה' שהי' אז קיים לעד וע"י אותו המאמר יש קיום להצריאה צכל עת, ואם היינו מסתכלים צאספקלריא המאירה אז צעת שהיינו רואים אור היינו רואים צחוש את המאמר "יהי אור", האיך שהמאמר הזה הוא כל המליחות והקיום של

בספה"ק מצואר שהעשר מכות צאו לצרר העשרה מאמרות שצבם נצרא העולם. וציאור דצריהם הקדושים הוא, שכל קיום הצריאה הוא רק ע"י הצצר ה' המהוב ומחי' את הצריאה צכל רגע, וכמאמר הכחוצ לעולם ה' דצרך נלצ צשמים, שמאמר השי"ת לא הי' רק צצעת צריאת העולם, רק כמו שצעת צריאת העולם נצראו

ראינו צורך להעתיק כאן קטע משיחה לפרשת בא, שמבאר ענין העשר מכות וחשייכות ביניהם להעשרה מאמרות.

1234567

המלריים גם צמכה א', אלא כמו שמפרש הכחוש, "כי עתה שלחתי את ידי ואך אתך ואת עמך צדצר ותכחד מן הארץ, אולם בעצור זאת העמדתיך בעצור הראותך את כחי ולמען ספר שמי בכל הארץ", שע"י רבוי האותות והמופתים יתרצה ויחזרר שצחו של מקום, והוא כעין תירץ המשנה, להפרע מן הרשעים וכו' וליתן שכר טוב ללדיקים שמקיימין את העולם שנצרא בעשרה מאמרות, וכמו שמצואר בשפ"א כי אלו הי' העולם נצרא צמאמר א', הי' ניכר לעין כל המאמר הי' המהוב את הכל, וע"י רבוי המאמרות נתגדל הכסתר בכל מאמר, עד שיש מקום לעבודה ולבחירה, וע"י נתגדל הכבוד שמים ע"י עבודת הלדיקים, כן צמלרים ע"י רבוי המכות וחזרר הכבוד שמים שיש צהצריאה.

תכליתם של העשר מכות הי' להיפרע מן הרשעים, וליתן שכר טוב ללדיקים, וכמצואר צמדרש שהמכות היו נגוע ורפוא, נגוע למלרים ורפוא לישראל, שע"י כל מכה נתגלה אוחו מאמר הי' שצכוחה ליפרע מן הרשעים, וליתן שכר טוב ללדיקים, נגוע להמלריים ורפוא לישראל, ובזה יש להצין דצרי המדרש על הקרא (ר"פ וארא) וידצר חלקים אל משה וידצר אליו אני הי', ואמרו חז"ל חלקים אני למלרים ואני הי' לישראל, והיינו שצאותו מכה שהי' מדת הדין המרומז בשם חלקים להמלריים, הי' מדת הרחמים המרומז בשם הוי' לישראל, ואלו צ' התכליתים שהי' בכל מכה ומכה מצאר הקרא להדיא, למען שתי אותותי אלה בקרצוי, הנגוע למלרים, ולמען תספר וגו' וידעתם כי אני הי', הרפוא לישראל.

ב

כל מכה מהעשר מכות הי' מקציל ומכוון כנגד מאמר א', וכסדרן של העשרה מאמרות.

האור, רק שהקצ"ה צרא את עולמו צאופן שיהי' העלם צהצריאה, ושלא יהי' ניכר לעין כל הדצר הי' המהוב את הכל, וכד' החי' הרי"ם ז"ל שעולם הוא מלי' העלם, וממילא יש הסתירים המעכבים את האדם מלראות את הדצר הי' צאספקלריא המאירה כנ"ל. ובכן יש מליאות של צחירה, שהיא ציד האדם לצחור צעוב ולהכיר את הצורא, ובן להיפוך יש מליאות של צחירה צרע ח"ו, לכפור צמליאות הצורא וצהשגחתו התמידית צקרצ הארץ, וזהו מפליאות הצורא ית' שיהי' מליאות כזה לכפור צמליאות, כמאה"כ (תהלים סו' ג') צרוב עוזך יכחשו לך אויבך, שזהו מגצורות השי"ת הכי גדולים שיהי' מליאות כזה של יכחשו לך אויבך, מליאות של יודעים רצונם ומחכוונים למרוד צו.

הסתירות אלו שיש צהצריאה, גורמים שיהי' נראה לעין האדם כאלו סדר הטצע שסידר הקצ"ה צעולמו הוא הכרחי, וכאלו כל סדרי העולם ומאורעותיו תלויים צהסצה והמסוצב, ואין ניכר לעין האדם העשרה מאמרות המהוים קיום הצריאה בכל רגע ורגע, ולצורך הזה הוצרכו העשר מכות לצרר המאמרות, לצרר ולאמת מליאות הצורא וצהשגחתו, ובן מצואר צדצרי הרמצ"ן (סו"פ צא) שזה הי' תכלית העשר מכות ולכן כתיב "למען תדע כי אני הי' צקרצ הארץ", להורות על הצהשגחה כי לא עצב אותם למקרים כדעתם, ואמר לעמן תדע כי להי' הארץ, כי הם שלו שצראם מאין, ובן אמר בעצור תדע כי אין כמוני בכל הארץ להורות על היכולת שהוא שליט בכל ואין מעכצ צידו, כי בכל זה היו המלריים מכחישים.

וכמו שצהעשרה מאמרות מקשה המשנה (פ"ה מ"א דאצות) והלא צמאמר א' יכול להצראות, כמו"כ צודאי הי' שייך להכניע את